

Самур

№ 11(316) 2017-йисан 29-декабрь

1992-йисан январдилай акъатзава

2018 БАХТЛУВИЛИН ЙИС ХЪУРАЙ!
ДИДЕД ЧІАЛАН ЙИС ХЪУРАЙ!

2017-йис чи халкъдин уьмуьрда

«Самурдин» 25 йис

Алай йисуз лезги халкъди вичин рикI алай «Самур» газетдин 25 йисан юбилей гзаф гурлудаказ кьейд авуна. Халкъдиз хайи чІал, тарих, меденият, харусенят, ацукьун-къарагъун чирунин карда чешне къалурзавай «Самур» газетдин редакциядин кIвалахдарар ва кIелдайбур дуьньядин 20 уьлкведай 500-дав агакъна кIелдайбуру тебрикна.

Аямди гьикъван кIевера туртIани, вичихъ жегилвилинни викIегъвилин кьуват-такъат авай, гележегдихъ умудар кваз датIана вилик камар къачузвай «Самурдиз» Азербайжандин, Дагъустандин, Россиядин, Белорусиядин, Туьркиядин, Германиядин, Англиядин, Америкадин Садхъанвай Штатрин, Уьзбекистандин, Къиргъизистандин, Къазахстандин, Франциядин, Литвадин ва маса уьлквейрин цIудралди кIелдайбуру чарар ракъурна виш йисарин уьмуьрар ва цIийи агалкъунар тIалабна.

ЦIийивилер

www.samurpress.net

Юбилей кьиле тухуда

2018-йисан январдин вацра Азербайжандин тIвар-ван авай манияр туькIуьрдайди, Халкъдин артист, Харусенятдин лайихлу деятель, лезги тават Ибрагъимова Эльза Имамеддинан руш дидедиз хъайи 80 йис тамам жезва.

Элза Ибрагъимовади жуьреба-жуьре жан-райра инсанрин рикIериз кIевелай эсердай вишшералди вини дережадин, дерин метлебдин эсерар теснифна. Адан тIвар-ван авай мани-чийрин репертуарда чIехи тир чка къур манияр Азербайжандин музыкадин кьизил фондуна гьятнава.

Алай йисан 22-декабрдиз Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиева виликай къвезмай йисуз Элза Ибрагъимовадин 80 йисан юбилей кьейд авун патал кьилди серенжем къабулна. Азербайжан Республикадин Министррин Кабинетдиз и серенжемда къалурнавай месэлаяр гьял авун патал тапшуругъ ганва.

2018-йисан суварин йикъар

Виликай къвезмай йисуз чи республикада агъадихъ галай суварар кьейд ийида ва абур кIвалахдай йикъар яз гьисабдач: 1, 2-январь – ЦIийи йисан сувар; 8-март – Дишегълийрин югъ; 20, 21, 22, 23, 24-март – Яран сувар; 9-май – Гъалибвилин югъ; 28-май – Республикадин югъ; 15-июнь – Азербайжан халкъдин милли азад хьунин югъ; 15, 16-июнь – Рамазан сувар; 26-июнь – Азербайжан Республикадин яракьлу кьуватрин югъ; 22, 23-август – Къурбан сувар; 9-ноябрь – Азербайжан Республикадин гьукуматдин пайдахдин югъ; 31-декабрь – Дуьньядин азербайжанвийрин рейсаввилин югъ.

Квез и чIаван хийирар, чан жуванбур! 2017-йис тарихдиз элкъвезвай хьиз, виликай къвезмай 2018-йисани чахъ умудар кутазва. Чи халкъдин гьалар мадни хъсанарун, чи чIал, меденият, ацукьун-къарагъун мадни хъсандиз хуьн патал чна вирида датIана алахъунар авуна кIанзава. Жуван кьени краралди чун Шарвилидин, Гъажи Давудан, Етим Эминан, СтIал Сулейманан хтулар тирди субутна кIанзава.

Играми ватангълияр! Ша чна виликай къвезмай йис чи халкъ патал, дуьньядин лезгияр патал дидед чIал хуьнин, адаз ик-рам авунин йисаз элкъуьрин! 2018-йисуз чун лезги чIалав генани кланивилелди, таъсиб чIугуналди, къадирлудаказ, хайи дидедив эгечI-дайвал эгечIин. Адан вилик жуван жавабдарвал рикIелай ракъур ти-

йин. Чи кваз такъунар себеб яз гилерай физвай лезги чIал чIур хьуниз рехъ тагун. Лезги чIал багъаз къаз, адал дамахиз чирин чна. Аявалин дидед чIалаз! Чакай чун ийизвайди, чахъ лезгивилин руьгъ кутазвайди, чаз жуввал бахшзавайди чи чIал тирди хъсандиз рикIел хуьн. ЧIалакай чIал ийизвайди тек чан-рикI авунар туш, ам хуьн паталди кьетIен крарни кьиле тухун герек я. СтIал Сулейманан районда и рекъай тухузвай кьени крар чаз виридаз чешне я. Районда дидед чIал чирун ва гегъеншарун патал кьилди программа кардик кутунва. И программдив къадайвал, гила бахчайра, мектебра, идарайра вири мярекатар дидед чIалал тухузва. Районди лезги чIал хуьниз эвергузвай баннеррикай гегъеншдиз менфят къачузва. Гъайиф хьи, чи муькуь лезги районри ихьтин

крайлай чешне къачузвач. ЦIийи йисуз дидед чIал хуьнин жавабдарвал чIехи къуллугърал алай чи ватангълийрилай гагIунна гьар са лезгидин мефтIеда гьатун тIалабзава чна.

Чан жуванбур! Квез цIийи йис мубарак хъурай! Алуькзавай йис куьн паталди гьакъисагъвилелди зегъмет чIугунин, чIехи агалкъунрин, кланивилин, мел-мехъеррин, бахтлувилин йис хъурай! Куь кланвалериз, хизанриз шадвилер, бахтлувилер илифрай!

ЦIийи йис - цIийи мурадар, цIийи агалкъунар лагъай чIал я. Куь мураддин шив садрани галат тавурай! Куьн хайибурун, клани дустарин къула аваз хъурай! Квез чандин сагъвал, рикIин шадвал, руьгъдин къакъанвал тIалабзава чна. Кутуграй квез цIийи йис!

“САМУР”

2017-йис чи халкъдин уьмуьрда

ТIвар гана

Цинин йисан тарихдиз элкъвей вакъайрикай сад 1994-йисуз КцIар райондин Яргун хуьре дидедиз хъайи Чингиз Салманан хва Къурбанова Къарабагъда эрменирин нубатдин вагъшивилерин вилик пад къадай чIавуз къалурай къагъриманвилериз Азербайжандин вири халкъди гайи чIехи кьимет хъана.

Къегъалвилелди гьелек хъайи, вичин кIвачел вири уьлкве къарагъай Чингиз Къурбанован КцIарин шегъидрин хиябанда кьиле фейи тазиятда военнийри, Милли Межлисдин депутатри, вишшералди ватангълийри иштиракна. Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиеван серенжемдалди къегъал лезги Ч.Къурбановаз «Азербайжандин Милли Къагъриман» тIвар гана.

КВЕЗ ЧИДАНИ?

КВАХЪАЙ ХУЪРЕР

XIX-XX виш йисара чи хуърерин кьилел чӀехи мусибатар атана. Совет гьукуматди «гележег авачир хуърер» тӀвар гана 1928-1970-йисара лезгийрин 80-далай гзаф дагъдин хуърер арандиз куьнарна. Анжах Кьиблепатан Дагъустандин СтӀал Сулейманан райондай 25 хуър, Мегъарамдхуьруьн райондай 5 хуър, Ахцегъ райондай 11 хуър, Докъзупара райондай 13 хуър, Хив райондай 9 хуър, Рутул райондай 5 хуър арандиз акъудна. Чи бубайри бине кутур къадим хуърер хараплайриз элкьвена.

1966-йисан 20-апрелдиз Кьиблепатан Дагъустанда хьайи залзалади чи 26 хуър чукӀурна. 18 агъзурдалай гзаф инсанар дуьзенлудиз куьч хьана.

Къебеле райондин XX асирдин 50-йисара гадарай хуърерин сиягъдик Севреван (адаз Севреганини лугъудай), Сармаших, Мершер, Дуружа хътин лезги хуърер акатзава. Севреван хуър Камарвандин кефер пата, Туьрян вацӀун кьиле, Дагъустандин сергъятдал алай. Фин-хтун гьикъван четин тиртӀани, Севреванда 300-дав агакьна кӀвалер авай. Са береди и хуърел вегъей Надир шагъдин кьушун рехъ жагъун тавуна кьулухъ элкьвенай. Хуьруьн кьилив гвай тамара ва кӀамара вагъши гъайванрикай север генани пара жедай ва абурун ванер вириниз чикӀидай. Гавилий хуьруьз «Севреван» тӀвар ганай.

Адалай алаатайла Мершер хуър къевезвай. Аниз фин генани четин тир. ГьакӀ ятӀани ина 100-далай гзаф кӀвалер авай. Мершер лезгийрин хьел-чемерукӀар,

турар, жидаяр ва маса яракъар расзавай хуьрерикай тир. Мершервийри чпин яракъар Дагъустанда ва Ширванда маса гудай.

XIX виш йисан эхирра Къебеледа КӀамархуьр, Кьакъанхуьр, Пеленхуьр, КӀеле, КӀелепад, Цацанхуьр, Силибир, Дегъне хътин хуьрер квахъна. XX асирда, яни са виш йисан къене тек са КӀцӀар районда Дабур, 2-Яргун, Куьрел, КӀеледхуьр, Хуьруьнхуьр, Гурсан, Магъмудхуьр, ЦӀурухев, Рутар, Пеленхуьр, Кучумахуьр, Легар, ЧӀаракӀар, Юсуфахуьр тӀварар алай 14 хуър арадай акъатна.

1837-йисуз Къубадин гьулгъула къаткурдайла урус генералри лезгийрин цӀудралди хуьрер чукӀурнай. 1840-йисан гатуз генерал-адъютант Граббеди лезгийриз ачухдиз лагъанай:

«...Гъеле хьи, геж туш, муьтӀуьгъ хьухъ. ТахьайтӀа чи кьушунри куь вири хуьрер чукӀурда, куьн дуьзенлух чилерикай магърумарда». (ЦГВИА, ф. ВУА, д. 6388, л. 178). А чӀавуз урус кьушунрин чапхунчивилер себеб яз Къуба уездда КӀуф, Тагъар, Уьзден, Маши, Харах хътин хуьрерин гелер квахъна.

М.МЕЛИКМАМЕДОВ

2017-йис чи халкъдин уьмуьрда

Вакъиадиз элкьвей ктабар

Чи зарийрин 2017-йисуз чапдай акъатай бязи ктабар чӀехи вакъиадиз элкьвена. Туьркияда Седакъет Керимовадин «Лезгия» тӀвар ганвай ктаб туьрк чӀалал басма хьана. Бакуда ада гзаф йисара зегъмет чӀугуна кӀватӀай чи манийрин къве ктаб - Азербайжандин Милли Илимрин Академиядин Фольклордин Институтди «Къадардал гьалтайла тӀимил халкъарин фольклор» сериядай яз, «Азербайжан» чапханади лагъайтӀа, «Зи зари халкъ» тӀвар алаз чапдай акъудна. Дагъустандини Гьукуматдин Университетдин профессор Гьажи Гашарова кхьенвайвал, и ктабар кӀелдайбурух дамах кутадайбуру хьанва.

Алай йисуз Дагъустандин СтӀал Сулейманан райондин «Куьредин ярар» меркезди чапдай акъуднавай, XVII виш йисарилай инихъ шиирар теснифай 100-дав агакьна шаиррин эсерар гъатнавай «Лезги чӀалан аламатар: хайи чӀалакай шаиррин эсерар» ктабни кӀелдайбуру гзаф хушдиз къабулна.

МЕГЪАМЕД ГЪАЖИЕВ - 120

ЧӀАЛАЗ ГУЪМБЕТ ХКАЖНА

Гъар гъилера «Русско-лезгинский словарь» ктаб гъиле кьурла кӀанз-тӀакӀанз зи мецел «Ваз Аллагъди рагъмет авурай, Мегъамед Гъажиев!» - лагъай гафар къведа. Са уьмуьр къван я и кар гъар юкъуз давам жез. Эхъ, датӀана а ктабдикай менфят къачуда за. Зун хътинбур ништа, гьикъван аватӀа...

35 агъзур гафуникай туькӀуьрнавай 964 чарчин и зурба гафарган са инсандин камалдини зегъметди арадиз гъанвайди акъулдивай къатӀуз жедай кар туш. Ингъе им гъакъикъат я. Элкъурдалди вичин чарар гъилерай фенвай, жилдиниз шумудни са пине ягъанвай и ктаб тек заз ваъ, «Самур» газетдин вири кӀвалахдарриз гзафни-гзаф багъа я. Зун лагъайтӀа, и ктабдив чан алайдав хъиз агатда, адав ван алаз рахада: «Ви рикӀе лезги чӀалаз, хайи халкъдиз авай кӀанивал и ктабди кьалурзава, устад», – лугъуда за. Заз гафаргандин девирди хъипи авунвай чарарай и зурба лезгидин экуь къамат аквада. Дарвилера, кӀевера гъатайла и инсандин уьмуьрдин рехъ, адан алакьунар рикӀел хкиз, рикӀиз секинвал къведа зи. И къегъал касди хайи чӀал патал чӀугунвай женгиникай фикирайла руьгъ акатда захъ. Зи уьмуьрдиз экв хъичирда ада. Зун хътинбур гзаф ава.

Дагъустандин филологиядин илимрин ахътин хел авач хьи, ана Мегъамед Гъажиеван хатӀ, адан гел тахъурай. Мегъамед Мегъамедан хва Гъажиев 1887-йисан 10-декабрдиз Куьре округдин Мегъарамдхуьре дидедиз хьана. Сифтегъан чирвилер ада инин мискӀинда вичин бубадивай къачуна. Хъци зигиндалди тафаватлу тир и 5 яшарин аял са йисалай Алкъвадар хуьруьн мектебдиз ракъурна. Гуьгъуьнлай ам Къасумхуьруьн мектебдик экечӀна. Инаг акъалтӀарай жегъилди Мегъарамдхуьре кхьинардай къул-лугъивиле кӀвалахна.

Лезги, табасаран, кьирци чӀаларилай гъейри урус, араб чӀаларни хъсандиз чидай Мегъамедан савадлувилел, адан алакьунрал, къени къилихрал вири гъейран тир. Ингъе Къуръан хуралай чизвай, араб чӀалал ктабар кӀелзавай и жегъилдиз большевикри мискӀинар чукӀуриз, араб гъарфаралди кхьенвай ктабар цӀуз вегъиз акурла, и гъахъсузвилер эхиз тахъай ам кӀвалахдилал элячӀна. Къве йисуз хуьрай санизни акъат тавуна рикӀин тӀалар ктабар кӀелунив аладарна ада.

Гъа икӀ, ктабрин суьгъуьрда гъатай Мегъамед 1920-йисуз Дербентда муаллимвилин курсарик экечӀна. Анаг акъалтӀарна Мегъарамдхуьре, гуьгъуьнлай Къасумхуьре муаллимвал авуна. 1924-йисуз Къубада муаллимвилин курсара кӀелдайла ада азербайжан чӀални хъсандиз чирна. Вичихъ чӀалар чирдай зурба алакьун авай жегъилди Дербентда муаллимвиле ва ликбездин инспекторвиле кӀвалахдайла немс чӀални дериндай чирна.

1931-йисалай гатӀунна М.Гъажиева вичин уьмуьр лезги чӀалан илимдиз серф авуна. Дагъустандин Педагогикадин Институт акъалтӀарна, Москвада аспирантурада кӀелна.

Ина ада Къафкъаздин чӀаларин пешекар, зурба алим Л.И.Жиркован регъбервилик кваз лезги чӀалан синтаксисдиз талукъ илимдин кӀвалах кхьена кандидатвилин диссертация хвена. Гуьгъуьнлай ада синтаксисдай вичин илимдин кӀвалахар деринарна, къве монография кхьена чапдай акъудна. 1939-1960-йисара алимди синтаксисдай юкьван мектебар патал цӀудралди учебникар туькӀуьрна.

1946-1951-йисара М.Гъажиева Дагъустандин Тарихдин, ЧӀалан ва Литературадин Институтда Дагъустандин чӀаларин сектордиз регъбервал гана, гъа са вахтунда Дагъустандин Гьукуматдин Педагогикадин Институтдани кӀвалахна. Ада гзаф алимар кӀвачел акъалдарна. Абурукай У.А.Мейлановадин, З.Г.Абдуллаеван, Б.Г.Ханмегъамедован, З.М.Мегъамедбеговадин, Т.Е.Гудавадин, А.А.Магаметован, О.И.Кахадзедин, Е.Ф.Джейранашвилидин ва масабурун тӀварар къаз жеда. Гзаф жегъилар илимдин шегъредиз акъудай, йифюгъ талана лезги чӀалан илимдин рекъе женг чӀугур, а девирдин гзаф илимрин докторри датӀана вичивай меслятар къачур М.Гъажиева вичин докторвилин диссертация дуьнья дегишардайдалай са шумуд варз вилик хвена.

1958-йисан 20-мартдиз 71 йиса аваз рагъметдиз фейи алимди вичелай гуьгъуьнлиз са чӀехи институтди тадай хътин ирс туна. 1950-йисуз басмадай акъуднавай, 35 агъзур гафуникай ибарат тир - «Урус чӀаланни лезги чӀалан словарь» ада чи чӀалаз хкажнавай виридалайни чӀехи гуьмбет я. Идалай гъейри ада «Лезги чӀалан терминрин словарь», «Лезги чӀалан орфографиядин словарь», «Орфографиядин къайдаяр», «Русско-лезгинский школьный словарь» ва маса ктабар туькӀуьрна, лезги чӀалан фонетикадин, морфологиядин, синтаксисдин гзаф меслятар тупӀалай авуна. Лексиколог ва лексикограф хъиз адав къведайди авачир. Кавказоведри М.Гъажиев Дагъустандин алимрин арада виридалайни зурбади яз гьисабзавай.

Лезги шаиррикай Етим Эминан, СтӀал Сулейманан, Хуьруьг Тагъиран эсерар чапдиз гъазурна,

абурун гъакъиндай макъалаяр кхъей М. Гъажиев вични хъсан шаир тир. Филологиядин илимрин доктор Фаида Гъаниевади адан шаирвиликай икӀ лугъуда: «Мегъамед Гъажиев зурба шаир тирди къенин аямдин несилриз ерли чидач. Амма чна чи аял вахтара сифтегъан синифрин учебникрай Мегъамед Гъажиеван хейлин шиирар хуралай чирдай».

М.Гъажиеван поэзиядин чӀал михъивилелди, рифмайринни метафорайрин девлетлувилелди тафаватлу жезва. Ада гъакӀни А.С.Пушкинан, И.С.Тургеневан, Л.Н.Толстойн, А.П.Чехован, А.М.Горькийдин, В.В.Маяковскийдин, М.А.Шолохован эсерар урус чӀалай лезги чӀалаз элкьуьрнай. М.Гъажиеван тӀвар 20 йисан къене Дагъустандин юкьван мектебрин вири синифар патал текдаказ учебникар туькӀуьрай зурба кас хъиз Дагъустандин педагогикадин илимдин тарихда гъатнава.

Алимди вичин уьмуьрдин эхиримжи йисар Къуба диалект чирунлиз серф авунай. ТӀазвай кӀвачер гужуналди ялиз-ялиз, ам КӀцӀарин, Къубадин, Худатин хуьрера къекъведай. Адан «Лезги чӀалан къуба диалект» ктаб гзаф кьиметлу илимдин кӀвалах я. И эсердалди М.Гъажиева, санлай къачурла, лезги диалектологиядин илимдин бине кутунва. И ктаб 1997-йисуз филологиядин илимрин доктор, профессор А.Г.Гуьлмегъамедова чапдай акъудна.

М.Гъажиеврагъметдизфейилаадан архивдай «Лезгийрин махар», «Лезгийрин хкетар», «Къуба диалектдиз талукъ материалар», «Лезги чӀалан пунктуациядин къайдаяр» тӀварар алай гзаф кьиметлу материалар жагъанай. Алимдин чӀехи мурад «ЧӀалан битав словарь» акъудун тир, анжах ажалди адаз гъиле кьур и кар кьилиз акъуддай мумкинвал ганач.

Мегъамед Гъажиева вичин уьмуьр кьилляй-кьилди дидед чӀалаз къуллугъ авуниз серфнай. Ада вичин хизандив, къуд хъив сад къадай лезги чӀал. Адахъ галаз санал кӀвалахай ксари ихтилатдай хьи, алимди гзаф чӀавуз юкъуз фу недачир, адаз фу недай вахт жедачир. Лезги чӀалан бязи алимар сад-садахъ галаз урус чӀалал, яни лезги чӀалак урус чӀалан гафар кутуна рахаз акурла адавай эхиз жедачир. Лезги чӀалан таъсиб чӀугун вичин руьгъдин эвер тир Мегъамед Гъажиев дидед чӀалал акъван иердиз, акъван фасагъатдиз рахадай хьи, яб акалайбурун пагъ атӀудай. Гъа икӀ жаваб гудай ада чӀал чӀурзавайбуруз.

«Вичин халкъдизни вичин чӀалаз гуььрмет тийизвай касди патан халкъариз ва патан чӀаларизни гуььрмет ийидач. ЧӀаларин арада дидед чӀал сад лагъай чкадал ала. КӀвенкӀве жуван чӀал хъсандиз чира, ахпа патан чӀаларивегечӀ». Мегъамед Гъажиева дуьнья дегишардайдалай са шумуд югъ вилик лагъай и гафар чун патал рикӀелай тефир веси я.

Седакъет КЕРИМОВА

КЪЕФЛЕ КУКІВАРАЙ АБДУЛЛАГЪ

(Эвел газетдин 2017-йисан 25-ноябр-дин тилитда)

Архивдин материалрай малум жезвайвал, Россиядин резидентри – И.Калушкина ва В.Братищева Надир шагъ Лезгистандихъ ва Дагъустандихъ галаз дяведи Ирандиз члехи зиян гуда лагъана виликамаз хабардар авунай. **(Килиг: Виликан чешме).** Ингъе вилерал кIвенкIвер алай пехъи шагъди абурун гафар кваз къуначир ва эхирдай вичин крарикай гзаф азиат чIугунай.

И.Калушкина марагълу са эпизод ачухарзава. Абдуллагъ эфенди къаз кIанз шагъди адан хуьруьз къве кIеретI ракъурда къван. Вилик квай кIеретIда 1000 аскер ва къулухъай къвезвай, чинеба рехъ атIана акъвазнавай кIеретIда 7000 аскер авай. И чIавуз Абдуллагъ эфенди хуьре авачир. Ам вичин кIеретни галаз чапхунчийрихъ галаз женг чIугвазвай къунши хуьрерин агъалийриз куьмек гуз фенвай. Хуьре дишегълийрини галаз гъиле яракъ къунвай 600 инсан амай. Аваранвийри сад лагъай кIеретI акI кукIварна хъи, къвед лагъай кIеретI кичIела чуьнуьх хъанвай чкадай акъатнач. Муькуь юкъуз аваранвийри тамарай тIуз фена къвед лагъай чIехи кIеретIдиз басрух гана.

Аскерриз лезгийри чеб элкъуьрна юкъва тунвай хъиз хъана ва абур кулухъ чIугун къетI авуна. Аваранвийри чапхунчийрин геле гъатна мадни цIудралди аскерар яна къена. Гъа и чIавуз Абдуллагъ эфендинин ва Самур дередин хуьрерин кIеретIар кукIварда лагъана женгерив эгечIай Гъайдар хандин ва Жалал бегдин къушунризни лезгийри дуьнья сал авуна. Пуд юкъуз кыле фейи дяведа Гъайдар хандин 4000 аскердикай 500 кас, Жалал бегдин 6000 аскердикай анжах 600 кас сагъдиз амукъна. Фарсар чпин лагердив агакъдалди лезгийри душмандин геле гъатна абурун са паярни яна къена. И.Калушкина и вакъиадихъ авсиятад къхъенай: «Ибур акур гукумдар (Надир шагъ - М.М.) эхиз тахана шехънай». **(Килиг: ЦГВИА ф.420, оп. 1/47, ед.хр.10, л.84).**

И авторди къейд авурвал, Лезгистандизни Дагъустандиз басрух гун Надир шагъдиз багъа ацукъна. Къве йисан къене адан къушундин 100 агъзур аскердикай анжах 25-27 агъзур кас сагъдиз амукъна. Шагъди гъакIни 33 агъзур балкIанар, 79 туп, агъзурралди тфенгар, патрумар, мурз алай яракъар квадарна. Вичин кылел ихътин крар атанатIани, 1741-йисан сентябрдиз Аваристанда магълуб хъана 11 агъзур аскерар квадарай, октябрдин эвелра кыл хураваз Дербентдиз хтай Надир шагъдик гьиргьирдал алаз тIурутIум кткана.

Гьиргьирдал алайдан тIурутIум

Русвагъвилелди магълуб хъана пер ханватIани, шагъдиз вичин чIулав ниятрилай гыл къачуз кIан хъанач. Адан гевилар къаз алахъзавай сердерри ва министрри гъакимдихъ иллаки тIурутIум кутазвай. «Лезгийри басрухар гана чи аскерар кукIварна, къушунар гъилерай фена, гъавилъй чун аварризни магълуб хъана. Ша чна лезгийрикай къисас къахчун», – лугъузвай гъилибанри. «Лезгияр! Лезгияр! – лугъуз цIугъна шагъди, – куьне зи бб агъзур аскер авай къушундал эхир эцигна, гила за вири лезгийрал эхир эцигда. Эхир эцигда! Эхир эцигда!» Хер алай вакIа хъиз датIана цIугъзавай шагъдиз гъилибанри вич къве кыл кутIунна къуйдиз вегъизвайдакай хабар авачир. Я адаз кичIела везирдивайни са акъуллу меслят гуз жезвачир.

Эхирни дяведик цIай кутазвайбуру лагъайвал хъана. Шагъди лезгийрихъ галаз дяведиз гъазур хъун патал эмир гана. Сагъдиз амай 25 агъзур аскер кIванчел ах-

къалдарун патал абуроз са къадар вахтунда хъсандиз къуллугъ авуна кIанзавай. Гъавилъй Надир шагъди вичин аскеррив Дербентдин патарив гвай хуьрерин агъалийрин мал-къара, техил, недай суьрсетар, тухуз жедай вири эменни тарашиз туна. И.Калушкина кхъизвайвал, шагъдин аскеррин тарашчивилин и кыл, а кыл авачир. «Абуру чкадин агъалийриз ахътин гъелягъар къазвай, ахътин вагъшивилер ийизвай хъи, и крар къелемдиз къачун гзаф четин тир». **(Килиг: АВВР, ф.77, 1741, д.4, л.349).**

А чIавуз Надир шагъдин дявейрикай кхъей бязи биографди малумат гайивал, и гъакимди са вилайтда тахсир квай са шумуд кас жагъайла, санлай вири вилайтдин агъалияр тахсирлу яз гъисабдай, абуроз гъахъсуз жазаар гудай, и береда вири сергъятрилай элячIдай, са куьлуь-шуьлуьдильини жематдин эменни тарашиз тадай, гъатта вичиз муьтуьгъ тахъай, вичихъ галаз женг чIугур инсанар гъиле гъатайла абурун вилер акъуддай, кылерикай минараяр туькIуьруьз тадай. Гъа иниз килигна шагъдин аксина женг чIугвазвай агъалийрин къадар къвердавай пара жезвай.

1741-йисан декабрдин эхирра Надир шагъди вичин вири къуватар кIватIна Табасарандал вегъена. Адан ниятдикай хабар къур табасаранвийри виликамаз са къадар гъазурвилер акунвай. Къиблепатан Табасарандин майсум Мегъамедан хва Муртузалиди Зиль, Калук, Жарагъ, Хучни, Дарвагъ, Руькел ва маса хуьрерай 10 агъзур къван табасаранвийр кIватIна Рубас вацIун къерехда, къулай чкадал чинеба фарсарин рехъ хвена. Шагъди вичин къушун къве чкадал пайна. 12 агъзур аскерар Табасарандиз ва 15 агъзур аскерар Лезгистандиз рекъе туна. Табасаранвийри вад юкъуз кыле фейи дяведа шагъдин 9 агъзур къван аскерар телефона. Абуру сагъ амай фарсарикай са агъзур къван аскерар катзавайбурун геле гъатна кукIварна. Дербентдиз 2 агъзурдалайни тIимил аскерар хтана.

Лезгийрихъ галаз генани чIехи женг кыле фена ва ина шагъдин къушундин кылел лугъуз тежедай хътин мусибат атана.

ЧIехи женг

Абдуллагъ эфендинин ва ахъегъви Мегъамедан кIеретIарни душман кукIвариз гъазур хъанвай. Санлай Къубадин ва Самур дередин хуьрерай 12 агъзур касди яракъар къуна чапхунчийрин рехъ хуьзвай. Абуру эхирдалди кукIварун патал Абдуллагъа хъсан план туькIуьрнавай. И пландиз «Пуд фур» тIвар ганвай. Им акI лагъай чIал тир хъи, душмандин къушундиз пуд чкадлай кIун ягъана ам пуд чкадал пайна кIанзавай. Гъар пай чара-чара кукIварун къарардиз къачунвай.

Шагъдин къушун пуд чкадал паюн патал адаз пудра къве къвалахъай басрух гун фикирда къунвай. Къушундикай атIанвай гъар са пай фад элкъуьрна цIарцIе тун герек тир. ЦарцIе тунвай паярин – «фурарин» арада са верс ара хъана кIанзавай. Абдуллагъан фикирдалди «фурарай» са аскерни сагъдиз акъатна кIанзавачир. Сад лагъай «фур» арадал гъун патал къегъал аваранвиди Самур вацIун къерехда душманди гадарна катнавай са туп кардик кутуна. Циргъина аваз къвезвай къушун садлагъана тупунай гайи цIу чаш туна. Тупунин гуьллейри са къадар аскерар къушундикай атIана къулухъ чIугваз мажбур авурла лезгийри къве патахъай абурал вегъена. Фарсари чеб элкъуьрна цIарцIе тунвай лезгийрихъ галаз кичIез-кичIез женг чIугвазвай. И гъал къатIай Абдуллагъан атлуяр генани къетIидаказ абур кукIвариз эгечIна.

Са версинилай лезгийри шагъдин къушундин мад са пай атIана. И пайни фад элкъуьрна юкъва туна. Самурдин къерехда ахъегъви Мегъамеда гъулягъ-

дин кыл – къушундин кIвенкIвечи десте элкъуьрна цIарцIе туна. Инани фарсари-вай герек тирвал женг чIугваз жезвачир. Абуруз Лезгистандин вири агъалийри чпел вегъенвай хъиз хъанвай.

Абдуллагъани Мегъамеда чпин «фурара» гъатнавай чапхунчийрин кылиз къван чимайдалай къулухъ юкъван «фуроз» куьмек гана кIанзавай. План фад кылиз акъудун патал Абдуллагъа тфенгар гвай лап хъсан нишанчийр кIвенкIве тунвай. Абуру гуьлле гана душмандин жергеяр са къадар къери авурдалай къулухъ атлуьри басрух гана фарсар турунай акъуддайвал тир. Душмандин вилик пад ахътин чкадал къунвай хъи, адаз чуьнуьх жедай мумкинвал авачир. Капун юкъвал алай аскерар нишанчийри са-сад тварар хъиз юхдиз акъудзавай.

Абдуллагъа няналди шагъдин къушун жезмай къван лап пара къери авуна «фурар» агудун патал эмир гана. Са шумуд сятда кыле фейи дяведа лезгийри душмандин къушундин чIехи пай юхдиз акъудна. Эхирни абур басрух гуз пуд «фурни» агудна ва са гъалкъа арадиз гъана. И гъалкъада душмандин 6 агъзурдалай гзаф аскерар амай. Лезгийри чеб элкъуьрна цIарцIе тунвайвилей абурвай я инай акъатиз жезвачир, яни къерехдай куьмекар атун мумкин тушир.

Экуьн яралай Абдуллагъа: «Гъулягъ хер алаз ахъайна виже къведач, адан кыл шупIна кIанда», – лагъана. Им ада вичин кIеретIда авайбуруз гайи ишара тир, яни инай са аскерни сагъдиз акъатна кIанзавачир. План кылиз акъудун патал Абдуллагъа кIвенкIве туп кардик кутуна. Са патахъайни куьмек авачиз дуьзда алалай аскерар тупунин гуьллейрикай тIветIвер хъиз къирмиш жезвай. Тупунай цIай гайидалай къулухъ лезгийрин атлуьри абурал вегъена. Фарсар акагайвал инихъ-анихъ катдамаз атлуьри турарив абурун кылер серкIвер хъиз атIуз гадарна. Абдуллагъан ва Мегъамедан кIеретIри шагъдин къушундиз ахътин дуван къуна хъи, инай са аскердивайни сагъдиз акъатиз хъанач. Фарсарин 15 агъзур аскер гуьлле акIайди хъиз юхдиз акъатайдалай къулухъ Абдуллагъа Дербентда ацукънавай шагъдал хабар ракъурна: «Итим ятIа кIеледа чуьнуьх тахъана майдандиз экъечI, чна ви амай кушунринни пемпе цавуз акъудин».

15 агъзур аскердикай са касни сагъ амачиз акур Надир шагъдин чанда кичI гъатна. Ада жезмай къван фад инай катун къарардиз къачуна. Араяр са къадар секин хъайи кумазни ам чинеба Ирандиз хъфена. И.Калушкина кхъейвал, «1741-йисан эхирра ва 1742-йисан эвелра табасаранвийри ва лезгийри шагъдин къушунар акI кукIварна хъи, четин хъи, ада къвед лагъай гъилера темягъ туна абурун чилериз басрух гун». **(Килиг: АВВР, ф.77, 1741, д.4, л.349, 352).**

Гъа и женгерилай къулухъ халкъди Надир шагъдал «Ирандихъай атай гавур», «Пехъи кицIин вилер авайди», «Къаралмиш», «Гъаргъар Надир» хътин лакIабар эцигна ва сифте яз женгиниз эвердай бендер туькIуьрна:

*Лезги, яхул, кърагъ виниз!
Дидейрин мам къез гъалал хъуй!
Веъа кеме, галчIур душман,
Бес им чаз вучтин завал хъуй?*

Халкъди аваранви Абдуллагъ ва ахъегъви Мегъамед хътин къегъал рухвай-рикайни цIудралди манияр туькIуьрнава. И къагъриманвилини манияр къедалди сиявай-сивиз физва:

*Мегъамедан Ахъегъ къушун
Къвез рекъева Фиарикай.
Хуьда лугъуз лезги эллер,
Надир шагъдин цIаярикай.*

*Лацу шивдал алай гада,
Хиц гапур къвалал хъурай.
Къаралмишрин кыл кукIварай
Абдуллагъаз гъалал хъурай!*

Муьзеффер МЕ.ЛИКМАМЕДОВ

2017-йис чи халкъдин уьмуьрда

Музей кардик кухтуна

Дагъустан Республикадин СтIал Сулейманан райондин Вини СтIалрин хуьре чи чIехи шаир, XX виш йисарин Гомер СтIал Сулейманан кIвал-музей цIай къуна канай. Райондин вири музейриз куьмек гузвай, 2009-йисуз вичин такъатралди Алкъвадар хуьре чIехи дарамат эцигиз туна Алкъвадар Гъасан эфендинин музей кардик кутур халкъдин къегъал хва Имам Яралиева шаирдин музей гуьнгъуна хтун хиве къунай.

Алай йисан 18-майдиз ада вичин гаф кылиз акъудна. Гъа юкъуз цIийиз эхиг хъувунвай музей ачухуниз талуькарнавай чIехи мярекат кыле фена. Мярекатда Дагъустандин Халкъдин Межлисдин депутатри, Къиблепатан Дагъустандин районрин кылерни, ичтимаи ва сияси векилри, машгъур алимри, кхырагри иштиракна.

“ГЪАЖИ ДАВУД”

КТАБДИКАЙ ВЕРЕВИРДЕР

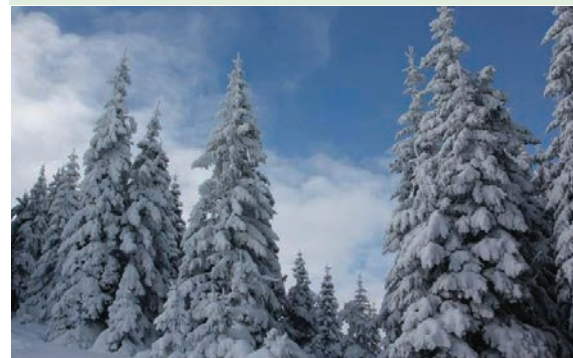
Эхиримжи йисара лезги эдебиятда чIехи вакъиадиз элкъвенвай ктабрикай сад тIвар-ван авай журналист, шаир, чIалан пешекар, тарихчи Муьзеффер Меликмамедован Магъачкъаладин «Лотос» чапханади урус чIалал чапдай акъудай «Гъажи Давуд» ктаб я.

Лезги халкъдин чIехи къагъримандикай 27 йисуз материалар кIватIай авторди и гзаф мас авай ктабда 764 тарихдин чешмедикай, XVIII-XX виш йисарин тарихчийрин малуматрикай, 840 архивдин документдикай менфят къачунва. Ада Гъажи Давудан къагъриманвилерикай кхъидайла чIехи сердердиз муькуьвай куьмек гайи, икъван гагъди чаз тийижир Сулейман бег, Али Султан, Къанлу Шабан, Мулла Абдуллагъ, Хуьруьг Али, бутхуьруьнви Къурбан хътин лезги къагъриманарни винел акъуднава. Ктабда гъакIни чепиви Навруза Гъажи Давудакай кхъей поэма ва халкъди туькIуьрай 100 къагъриманвилини мани гъатнава. Ихътин делилар фикирда къуртIа, «Гъажи Давуд» ктаб чи сейли къагъримандиз хкажнавай зурба гуьмбет я лугъуз жеда.

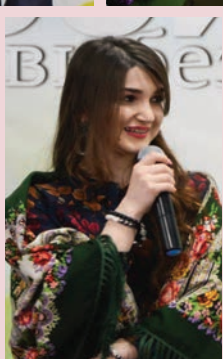
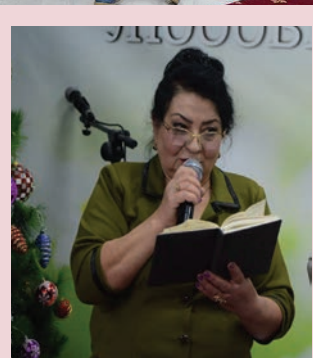
И йикъара Муьзеффер Меликмамедов Къасумхуьрел мугъман хъана. Ам райондин кыл Нариман Адбулмуталибова шад гъалара къабулна. Гуьгъуьнлай Къасумхуьруьн телевиденидин студияда «Гъажи Давуд» ктабдин презентация кыле фена. Ктабдикай веревирдер ийидай мярекатда РФ-дин Журналистрин Союздик квай, Лезги Писателрин Союздин райондин хиле кыл шаир Абидин Камилова ва и кIватIалдин секретарь, къелемэгъли Хазран Къасумова иштиракна.

Мярекатдал М.Меликмамедова ктабдин къетIенвилерикай рахунар авуна, ам чапдай акъудиз куьмек гунай халкъдин къегъал хва Имам Яралиеваз разивал къалурна. Ктабдикай веревирдер авуна хуш гафар лагъай А.Камилова ва Х.Къасумова ихътин метлебл ктаб акъудунай автордиз чухсагъул лагъана. СтIал Сулейманан райондин мектебриз 100 «Гъажи Давуд» ктаб ганва.

Лена САИДОВА,
Дагъустан Республикадин
СтIал Сулейманан район

ЛЕЗГИ ФОЛЬКЛОРДИН НЯНИ

Алай йисан 23-декабрдиз Бакудин Россиядин Информационни Медениядин Меркезда «Лезги фольклордин няни» киле фена. Кхьираг Седакет Керимовдин «Зи зари халкъ» ктаб чагдай акъатуниз талукъарнавай мярекат килил-килди чи фольклордин руьгда туькьурнавай. Лезги интеллигенциядин векилри рикI алаз иштирак авур и нянидиз атанвай дишегълири вирида сад хъиз къуьнерик шалар, шарфар, яллухар вегъенвай. И карди мярекатдин халкъдинвални метлеблудвал генани артухарнавай.

Мугъманар патал туькьурнавай чIехи ёлкади мярекатдиз суварин гъава гъанвай. Цуькверин кIунчIар гъаз атанвай мугъманрин къула жегъилар гъаф хъуни рикIиз шад гъиссер кужумзавай.

«Самур» газетдин редакцияди ва «Сувар» ансамблдин коллективди санал арадиз гъанвай няни Россиядин Информационни Медениядин Меркездин жавабдар къуллугъчи Елена Шишкаловади ачухарна. Ктабдин кьетIенвилерикай рахун патал гаф тIвар-ван авай кьелемэгъли, «Самур» газетдин редактордин заместитель Муьзеффер Меликмамедоваз гана. Ам авторди ктаб арадиз гъун патал чIугур зегъметдикай, икъван гагъди акъатнавай лезги баядрин ктабрилай С.Керимовдин ктаб квелди тафаватлу ятIа рахана. Биологиядин илимрин кандидат Самира Бабалиевади, КцIар райондин Мучугъ хуьруьн юкъван мектебдин муаллим Незифе Къафлановади, жегъил химик Зекера Захарова, Бакудин тIвар-ван авай муаллим Реване Даньяловади ва масабур цIийиз басма хъанвай ктабдикай, ам арадал гъун патал авторди чIугунвай зегъметдикай авур рахунар марагълубур хъана.

Идалай къулухъ мярекат Седакет Керимовади гъиле къуна ва ада кIватI хъанвайбур чи халкъдин поэзиядин – баядрин алемдиз тухвана. И карда адаз залда ацукънавай чи ватангъилири мукъувай куьмек гана. РикI ахъайдай кар ам тир хъи, мярекатдиз кIватI хъанвай вирибурун лезги баядрал рикI алай. Сифте микрофондив эгечIай «Самур» Лезги Милли Меркездин кил Имран Рзаева ва жегъил кьелемэгъли, вичин махар мукъвал-мукъвал «Самур» газетдиз акъатзавай Азизрин Севдади межлисдал чан гъана. Абурун гуьгъуьна аваз Эльмара Гъажикеримовади, Эльшен Талибова, Жавид Алисманова, Ансият Мурсаловади, Альбина Сафаровади ва масабур лезги баядар хуралай лагъана. Бакудин Серебровск посёлогдай атай Гуьлжагъан Малалиева вичин къакъан,

иер ванцелди «Перизадаяр» лугъуз эгечIайла виридаз рикIай хвеш хъана.

Мад са кьетIенвал ам тир хъи, мярекатдиз КцIар, Къебеле, Хачмаз ва Огъуз районрайни мугъманар атанвай. Абурукай кцIарви муаллимар Шеркьие Челебовади ва Гуьруьят Рустамовади баядар, Менсуре Хийировади хуьтуьл ванцелди халкъдин «На зи дердер деринарна» мани лагъайла вири гъейран хъана.

Ахпа гаф межлисдин багъа мугъманриз – Дагъустандай килди и межлисдиз атанвай чи тIвар-ван авай шаир, композитор, «Лезги газетдин» мухбир Къагъриман Ибрагъимоваз ва адан уьмуьрдин юлдаш, шаир Гуьлангерек Ибрагъимовадиз гана. Абурун рахунриз межлиса авайбур гурлуз капар яна. Гуьлангерек вичин шиир кIелайдалай къулухъ Къагъримана чи лезги халкъдин рикI алай манирикай тир «Загъадурзагъа» лугъуз эгечIа ва залда авайбур вирида сад хъиз адахъ галаз ван-ванце туна.

Лезги фольклордин мярекатдив жегъилар мукъувай эгечIуни рикI генани шадарзавай. Абуру баядар лагъайла яшлугъуьз лугъуз тежедай къван хвеш жезвай. Иллаки «Сувар» ансамблдин къулдайбур Гуьлнара ва Минара Къарахановайри, Мирвари Шиховади лагъай къуд цIарари залда авайбур хуш легъзеяр бахшна.

«Сувар» ансамблдин концертмейстер, лезги халкъдин маниар кларнетдал, кфилдал, зуьрнедал чIехи шанкъуьндив ягъизвай зурба сеняткар Заур Мусаева чи дегъ макъамрал илигъайла кIватI хъанвайбурун кIвачерик звер акатна. Ансамблдин виридалайни хъсан къулдайди, вичин зурба алакунралди сейли тир Бейлер Дадашова вич гъакIни хъсан далдимчи тирди субутна.

Виридалайни верцIи легъзеяр Роза Гъажимурадовадини Эльвина Гъейдаровади бахшна. Абуру халкъдин манирал акъван уstadвилелди илигна хъи, залда авайбур датIана гурлу капар яна. Эмил Исмаилова

гитарадал ягъиз, «Магъи дилбер чан» мани лагъайла садбурун вилерал накъвар акъалтна.

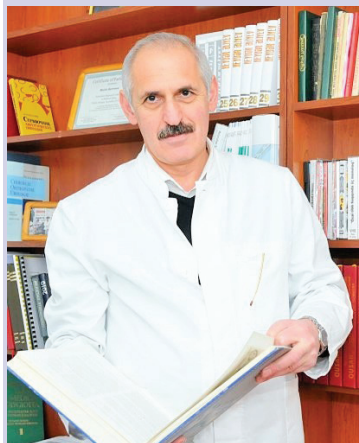
Нянидин иервални верцIивал «Сувар» ансамблдин коллективди артухарна. Ансамблдин цIийи регъбер Завир Нежефов киле аваз къулдайбур межлисдиз жегъилвилдин, шадвилдин гъава гъана.

Мярекат акъван рикIиз чимида тир хъи, ам килиз акъатайдалай къулухъ садазни хъфиз кIанзавачир. Чайдин суфрадихъ къени ихтилатрал илигай чи ватангъилири вирида сад хъиз чеб ихтин мярекатрик цIигел тирди мецел гъизвай.

«САМУР»

PS. Мярекатдин хъсан суракъяр яргъариз акъатна. Адакай цIудралди сайтари кхъена. Чи халкъдин фольклордиз талукъарнавай и нянидикай рикI алаз кхъей Россотрудничестводин, ФЛНКА-дин сайтарин, Azerinform ва SIA информациядин агентствойрин, «LezGiYar» порталдин, «Etnoglobus», «Gumilev-Senter.az», «AZpress.AZ» ва маса сайтарин коллективриз рикIун сидкъидай сагърай лугъуьза чна.

С 20-ЛЕТИЕМ, «ОКИ»!

В далеком 1997 году, на севере нашей страны, в живописном краю – Кусарах, начала функционировать одна из самых первых частных медицинских клиник Азербайджана – «ОКИ». В те годы Малик Керимов – известный хирург с многолетним стажем, несколько лет проработавший главврачом центральной районной больницы, понимал всю необходимость организации качественно нового, современного медицинского сервиса, так как видел все проблемы медицины того времени изнутри.

Кроме того, будучи ранее депутатом республиканского парламента у него была возможность познакомиться ближе с опытом некоторых наиболее развитых в плане частного медицинского сервиса стран. Прекрасно осознавая всю ответственность принимаемого решения, он твердо и уверенно взялся за воплощение идеи об идеальной клинике в жизнь.

М.Керимов вспоминает: «Идея создания частной клиники появилась в 1996 году. Ее сразу же поддержали доктор Низами Рустамов и доктор Жанна Амирбекова. Идея была, но не было закона, позволяющего предоставлять частные медицинские услуги, и подходящего

помещения. Единственным человеком, который согласился предоставить нам помещение под клинику была покойная Клара Нуралиева. В то время она работала директором промкомбината. Она поддержала эту рискованную идею и потом еще долгие годы проработала вместе с нами.

В июле 1997 года был издан долгожданный указ президента республики о частной медицине. Уже через месяц собралась инициативная группа, в которую входили Низами Рустамов, Жанна Амирбекова, Ханым Нагдалиева, Клара Нуралиева, Симнара Ибрагимова, Гатам Алисултанов и я. Мы приняли решение об открытии частной клиники в Кусарах. В то время это было поистине революционное решение. Не было ни мебели, ни оборудования, ни какого-либо инвентаря».

Оборудовать клинику было решено в здании бывшего промкомбината, находившегося в самом центре города. Начали с ремонта этого старого, построенного еще в начале прошлого века здания, восстанавливали его первоначальный вид, создали уют.

С первых же дней клиника стала привлекать к себе внимание новым подходом к работе, высокой культурой медицинского обслуживания: сверкающая чистота, предельная внимательность персонала, оплата исключительно через кассу, и многие другие факторы сыграли

свою решающую роль в выборе населением для себя и своих близких в качестве медицинского учреждения которому можно доверять, именно клиники «ОКИ».

Совсем скоро клиника «ОКИ» смогла собрать вокруг себя талантливых и успешных специалистов со всего региона. Клиника росла не по дням, а по часам. Набирала вес, становилась больше и успешнее. В скором времени «ОКИ» смогла завоевать доверие жителей всего северного региона. Каждый обратившийся сюда за помощью мог быть уверен в качественной диагностике и лечении.

На сегодняшний день «ОКИ» –

Врач – философ: ведь нет большой разницы между мудростью и медициной.

Гиппократ

Врач должен обладать взглядом сокола, руками девушки, мудростью змеи и сердцем льва.

Авиценна

Врачи властвуют над жизнью и смертью и являются чуть ли не главными представителями Бога на земле.

Стиг Ларссон

Врач, впервые приступая к лечению своего пациента, должен делать это изящно, весело и с приятностью для больного. И никогда хмурый врач не преуспеет в своем ремесле.

Монтень Мишель

оснащенная современным оборудованием, работающая по принципу доказательной медицины, отвечающая мировым стандартам клиника. К врачам здесь предъявляются самые строгие требования, соответствовать которым под силу не каждому. Здесь работают исключительно профессионалы своего дела, которые делают доступной

качественную медицинскую помощь благодаря чуткому и внимательному отношению к каждому пациенту. В клинике ежегодно проводятся сотни сложнейших, зачастую уникальных операций, сюда приезжают иностранные специалисты с мировым именем, здесь вращаются новые высококвалифицированные кадры. Часто проводящиеся «Дни открытых дверей» в клинике «ОКИ» уже много лет дарят возможность нуждающимся в медицинской помощи людям получать ее совершенно бесплатно.

«ОКИ» – это результат колоссального труда всего коллектива: врачей, медсестер, санитарок. Каждую заработанную копейку мы инвестировали в клинику. Этот процесс продолжается и по сей день. У нас свои внутренние законы, устав, свой дресс-код. Мы строго соблюдаем медицинские стандарты, принципы гуманизма.

С нами работают десятки лучших специалистов из ведущих клиник Баку. За эти годы более 20 немецких специалистов работали в нашей клинике, оказывали помощь населению региона. Уже более 10 лет мы плодотворно сотрудничаем с династией Кузановых – именитыми пластическими хирургами из Грузии. Мы лучшие по многим позициям, и тем не менее, говорить о своих достижениях в СМИ мы не любим. Реклама чужда нашим принципам, гораздо важнее оценка пациентов их благодарные слова», – говорит создатель и бессменный руководитель клиники М.Керимов.

Ни для кого не секрет, что клиника «ОКИ» на сегодняшний день уже является брендом. ОКИ – это большая дружная семья, состоящая из людей умеющих и желающих помогать другим. Коллектив клиники, который уже насчитывает более 90 человек, гордится тем, что является частицей такого успешного, а главное уважаемого и любимого в народе медицинского учреждения.

С праздником вас, дорогие друзья! С 20-летием! Желаем всему коллективу клиники «ОКИ» процветания во благо нашей страны!

«САМУР»

2017-йис чи халкъдин уьмуьрда

Ватанэгълийрин мярекат

14-сентябрдиз Дагъустан Республикадин меркез тир Магъачкъала шегъерда кыле фейи ватанэгълийрин форум рикелай тефирди хъана. Вичин макъсад лезгийр, аварар, даргийр, Дагъустандин маса халкъар кIватIна сад авун тир и мярекатдиз Россиядай, Азербайжандай, Туьркиядай, Сириядай, Иракдай, Иорданиядай, Германиядай, Франциядай, Израилдай, Украинадай, Белорусиядай, Эстониядай, Къзахстандай цIудралди чи ватанэгълийр атанвай.

Форумдал лагъайвал, алай вахтунда дуьньядин 40 уьлкведа Дагъустандай тир 3 миллиондилай гъаф чи ватанэгълийр яшамиш жезва. Виридалайни чIехи диаспора Туьркияда ава. Ина чи ватанэгълийрин къадар 500 агъзур кас я.

Мярекатдал Дагъустан Республикадин кыл Рамазан Абдуллатипова «Самур» газет марагълуз акъатзавайди, ада халкъарин арада дуствал мягкемарзавайди кылди къейд авуна. Эхирдай Дагъустандин маса уьлквейрихъ галаз алакъяр мягкемарзавай ватанэгълийриз, гъабурукай яз С.Керимовадиз «Хайи чил кIанивилин» медаль гана.

Лезги чIалал фильм

Хайи чIалални меденятдал рикI алай чи ватанэгълийр шадардай мад са кардик кыл кутунва. ТIвар-ван авай къелемэгъли Седакъет Керимовадиз виликай къвезмай йисуз вичин Азербайжанда ва Туьркияда чап хъанвай «Къайи рагъ» пьесадин бинедал алаз лезги чIалал художественный фильм чIугваз кIанзава. И кар патал герек тир гъазурвилерни акунва.

Къве жегилдин бахтсуз муьгъуьббатдикай - Ватандин ЧIехи дIае себев яз гъурбатдиз акъатай, Туьркияда вичиз кIвал-югъ авур Ярметанни, уьмуьрдин эхирдалди хайи хуьре адан рехъ хвейи Яргунатан къадар-къисметдикай рахазвай фильмади чи халкъдин ацукъун-къарагъун къалурзавай адетрикай, этнографиядин ва фольклордин элементарикай гегъеншидиз менфят къачуда.

ВЕЧЕР ЛЕЗГИНСКОЙ ПЕСНИ

16 декабря в Дербенте, в зале Лезгинского Государственного Театра имени Сулеймана Стальского, состоялся концерт с участием вокалистов ансамбля «Сувар». Концерт был посвящен песенному творчеству Седагет Керимовой. Вечер вели уже давно завоевавшие симпатии зрителей молодой талантливый поэт Владик Батманов

и его очаровательная однокурсница Марина Ибрагимова. На протяжении всего вечера они рассказывали о 20-летнем пути известного Лезгинского Ансамбля Песни и Танца «Сувар», о творчестве его создателя. Соловьи «Сувар»а Решад Ибрагимов, Джавахир Абдулова, Джамиля Залова, Эльвина Гейдарова, воспитанник ансамбля, ныне заслуженный артист республики Дагестан Руслан Пирвердиев исполнили авторские песни С. Керимовой, ставшие в последние годы лезгинскими хитами.

Гостей из Баку поздравили народная артистка Дагестана, неотразимая Фаризат Зейналова и молодая, талантливая актриса театра Жасмина Габибуллаева, которая после тяжелого ДТП пока еще вынуждена передвигаться в коляске. Но это нисколько не помешало ей прекрасно исполнить на сцене песню. Директор театра - Динара Эминова, также тепло поприветствовала гостей вечера.

Зрители, которыми был полон Дербентский театральный зал, долго аплодировали солистам «Сувар»а за яркое, профессиональное выступление.

ТӘБРИК EDİRİK!

EL AĞSAQQALI

Xalq arasında adı hörmətlə çəkilən ziyalılardan söz düşəndə Rauf Pirmət oğlu Məmmədzaadənin adı da yada düşür. Nəcib və xeyirxah əməlləri ilə tanınan bu el ağsaqqalının keçdiyi şərəfli həyat yolu gənc nəsə örnekdir.

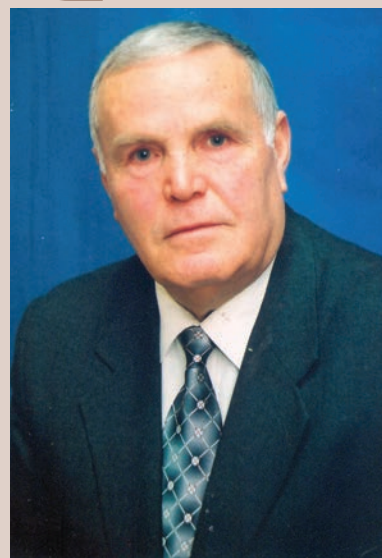
Hələ XIX əsrdə Quba qəzasında və Dağıstanda məşhurlaşmış Pirmətovlar nəslinin yetirməsi olan Rauf müəllim xeyirxahlıqda babasına çəkib. Onun babası Balamət Pirmətov Qusar nahiyəsinin Xürel kəndində iri torpaq və mülk sahibi idi. Həmişə kasıblara yardım edər, kəndin abadlığı qayğısına qalardı. O, 1918-ci ildə erməni daşnaklarına qarşı döyüşən Qubanın Digah kəndindəki dəstələrə köməyə gəlmiş xürellilərdən ibarət dəstəni yaratmış və silahlandırmışdı. Həmin döyüşlərdə yaxından iştirak edən B. Pirmətov həlak olmuş həmkəndlilərinin ailələrinə maddi yardım göstərmiş, xeyli torpaq vermişdi.

Rauf Məmmədzaadə Qusar şəhər 1 saylı orta məktəbini bitirdikdən sonra

Azərbaycan Politeknik İnstitutunun inşaat fakültəsinə daxil olur. Buranı bitirib Bakıdakı 8 saylı dəmir-beton məmulatları zavodunda sex rəisi, baş mühəndis, direktor müavini vəzifələrində çalışır.

1979-cu ildə təşkilatçılıq bacarığını nəzərə alıb onu Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin tabeliyindəki sənaye kombinatına direktor təyin edirlər. Uzun illər həmin vəzifədə çalışan R. Məmmədzaadənin təşəbbüsü ilə əvvəllər kiçik bir müəssisə olan kombinat zavoda çevrilir. Burada yeni istehsalat sahələri yaradılır. Rauf müəllimin xidmətlərindən biri də o olur ki, vaxtilə ölkədə baş verən dağıdıcılıq prosesi zamanı zavodu qoruyub saxlayır. Onun həmçinin «Azərbaycan» istirahət evinin tikintisində böyük əməyi vardır. Rauf müəllim əməyinə görə dəfələrlə DİN-nin fəxri fərmanlarına layiq görülmüş.

R. Məmmədzaadənin gördüyü yaddaqalan işlərdən biri də doğma yurdunda – Qusarın Xürel kəndində öz

vəsaiti hesabına böyük məscid binasını tikdirməsidir. Belə xeyirxah əməlləri ilə tanınan el ağsaqqalının bu günlərdə 75 yaşı tamam olur. Rauf müəllimi səmimi qəlbən təbrik edir, ona uzun ömür və cansağlığı arzulayırıq.

«SAMUR»

TARİXİ SAXTALAŞDIRMAQ OLMAZ

Son zamanlar mətbuat səhifələrində tarixə və tarixi hadisələrə dair tarixi faktlara və mənbələrə söykənməyən, əsaslandırılmamış yazılara tez-tez rast gəlirik. Yasayış məntəqəsinin yerləşdiyi yeri dəqiq-dürüst bilməyən “qələm sahibləri” ortalığa atılıb at oynadanda fikirləşsən: axı bu yağışdan sonra çıxan göbələklərə oxşayan “tarixçilərin” istəyi, məqsədi nədir?

Bizə məlum olduğu kimi, tarix elmi dəqiqliyi sevir, faktlara əsaslanır. Uzun zamanlar toponimlərimizə, hidronimlərimizə, oykonim və oronimlərimizə bəslənən ögey münasibət əsl tarixçiləri çətin vəziyyətə salmış, üzdənirəq tarixçilərə isə meydan sulamaya imkan yaratmışdır. Dediqlərimin doğru-dürüstlüyünü öz doğma kəndim olan Zindan-Muruğun təmsalında sübut etməyə çalışacağam. Yaxşı bilirəm ki, tarixi özündə əks etdirən mənbələr rəsmi sənədlərdən sonra, xalqın dilində olan bayatılar, toxuduğu sumaq və xalçalar, tarixi abidələr, qazıntılar zamanı tapılan artefaktlardır. Kəndimizin adının nə vaxtdan Zindan-Muruq olduğunu bilən yoxdur.

Zaman-zaman bu kəndin adı Maruk, Maruq, Murux, Muruxə olmuşdur. Bu ada “Zindan” sözünün nə vaxt və nədən ötrü əlavə edildiyi

məlum deyildir. Ona görə ki, rayon ərazisində Muruq adlı daha bir kənd var. Heç kim Muruq toponiminin hansı mənə verdiyini deyə bilmir. 1902-ci ildə Zindan-Muruq kəndinin plan-xəritəsini çəkmiş yer quruluşçusu knyaz Vəcnadze kəndimizin adını Muruxə kimi qeyd edib. Bəyəm knyaz o qədər savadsız idi ki, kəndin adını düzgün qeyd etməsin? Bu azmış kimi bəzi “tarixçilər” kəndin adını Şindan-Muruq etməyə çalışır və onu Dağıstan, Talışistan ilə əlaqələndirirlər.

Kəndin dəqiq hansı tarixdə salındığı haqqında dürüst məlumat olmasa da (bu məlumatlar XX əsrin 30-cu illərində bolşeviklər tərəfindən dini kitablar adı altında məhv edilmişdir), qazıntılar zamanı üzə

çıxan təkzibolunmaz artefaktlar bu yaşayış məntəqəsinin çoxdan mövcud olduğunu sübut edir. Bunlara misal olaraq aşağıdakı tapıntıları göstərmək olar:

- 1) 1960-ci ildə tapılmış tunc balta, nizə ucluğu və adlarını bilmədiyimiz bir neçə tunc əşya.
- 2) 1995-ci ildə Aladaşın “Xan bulağı” ərazisindən tapılmış insan başına oxşayan heykəl-daş və meteoritlərə oxşayan müxtəlif fiqurlu daşlar.
- 3) Kənd qəbiristanlığı ərazisində olan üstü muəmmalı naxışlı qəbir dası.
- 4) Aladaşın “Menaxür” bulağı ərazisində torpaq qazıntıları zamanı üzə çıxan və sonradan nədənsə üstü örtülən tarixi qəbiristanlıq.
- 5) 2012-ci ildə qazıntılar zamanı Aladaşın Bərək yoxuşu (Берекан хыш) ərazisindən tapılmış, üzərində alban heraldik nişanları olan dəbilqə ucluğunu xatırladan tunc əşyalar bu kəndin və digər yaşayış məntəqələrinin qədim tarixə malik olduğunu bir daha sübut edir.

Ləzgi BƏHLUL,
Qusar rayonu Zindan-Muruq
kənd orta məktəbinin müəllimi, şair

“САМУРДИН” МЕКТЕБ

Хъана кван, хъанач кван, са къарини кьузек. Кьузек кагул, кар алакьдацир сад тир. Къаридивай адан квелинвал эхиз жедачир, датана гъунтI гудай ада вичин итимдиз.

Садра къариди кьузеказ хъран квалин ханвай ракар гуьнгуьна хтур лагъана, фена квалин квалахар ийиз. Итимди рак хкудна, тарцин кланик эцигна. Садлагъана квелин хъайи ам гъанал ахвариз фена. Къаридиз хтайла акуна хъи, я хъран квалик рак кумач, я ана авай хъуьтлуьн раж. Къариди вичин чан туьтуьниз гъайи кьузеке квалай чукурна.

Кьузеке квелинз-квелинз там галайнихъ фена. Йиф алукайла касдиз мукъув гвай тарцин кланик ярх хъана са вил ахвар ийиз клан хъана. Ам тарцихъ агалтун кумазни тама чанда кичI твадай са ван гъатна. На лугъумир, инал сев канвай кван. Касди севрелай, севре касдилай клевиз гъарайзавай. Севрез вичикай кичIе хъанвайди кьатлайла кьузеке мяггтел хъана.

- Севрезни инсандикай кичIе женни? - лагъана жузуна ада.

- Зун вуна лугъудай северикай туш. Заз гъар са куьникай кичIезвайди я.

- Инсанрикай кичIедай вун гъихътин сев я?

- Жувни гъавурда акъазвач. «Вун хътин кичехъан зи вилериз тахкурай» лагъана папа зун кумадай чукурнавайди я.

- Вунни зун хъиз ава хъи, - лагъана хъуьрена кьузеке. - Вучда чна гила?

- КIвенкIе руфун тухарна кланда, - жаваб гана севре.

Кьузеке севрез тарцин хъал-хъамда авай чIижерин куьнуь квалурна. Севрен кьуьнерал ахъахна ада гъил куьнуьдиз сухна. Ингъе чIижериз чпин вирт масадаз гудай фикир авачир. Куьнуьда авай кван чIижер гъавалат хъана и къведан чандал. Акъалдиз, къарагъ хъийиз катна севни кьузеке инай. Чинар дакIанвай абур са гужуналди

къванерикай сад нагагъдай касдин киле акъурла пехъ хъуьрена:

- Икван гагъди заз куьн хътин ферсузар акурди тушир, са-сад хупI хъсандиз жагъанва квез!

Гишила шерзум хъана, далудив агудна ацукъна касни сев. Садлагъна севрен килиз са фикир атана.

- Ша чна ви къари нен. Зи ру-

КЪВЕ КАГЪУЛДИ

MAX

фун тух жеда, ви япар динж.

Кас рази хъана. Гъатна абур рекъе. Касдин квалив агакъайла севре лагъана:

- Вун валара чуьнуьх хъухъ, за эверайла анай экъечI.

ГъакIни авуна абуру. Сев квализ гъахъайла ана ахътин са цIугъдин ван гъатна хъи, чилер зурзуна. Валара чуьнуьх хъанвай касдиз садлагъана вичин къаридин язух атана. Ам вичи кьур кардал пашман хъана. Тадиз фена къари севревай къакъудиз. «Рекъида за вун, сев, алат зи къаридин чандилай!» - лагъана, севрехъ галаз кьуршахар къаз гъазур хъана ам.

Квализ гъахъай касдиз вуч акуртIа хъсан я? Къариди севрен япарикай къуна акъажзава, севре лагъайта, як атIайди хъиз гъарайзава. Къаридиз кьузеке вичиз куьмек гуз атанвайди акурла гъаф хвеша хъана. Итимдин кагулвал вилериз акъазмачир адан. Гила адаз вичин кьузеке пагъливан хъиз акъазвай. Ам къачуна эцигдай чка жагъизмачир къаридиз. Кас лагъайтIа, вич къаридиз икван кланарай севрелай гъафни-гъаф рази тир.

АЗИЗРИН Севда

МАСДАРДИЗ

МУКЪВА ГАФАР

Масдар глаголдин тIварцIин форма я. Ам глаголдиз кьалурзавай гьерекатдин, кардин, гъалдин тIвар я.

Масдарди **вуч авун?** **вуч хъун?** суалриз жаваб гуда. Ам арадиз гъидай суффиксар **-и, -ин, -ун, уьн** я. Дегиш хъунин жигъетдай масдар существительнидиз ухшар я: адаз гъамиша къадардин ва падеждин категория хас я ва ам гъабуруз дегиш жеда.

Муьжуьд сая глаголдиз мана жигъетдай масдардиз мукъва къуша формаярни ава: **гунуг, гъунугъ, кьиникъ, финиф, хунух, хъунухъ, хуьнуьх, хъунухъ**. Ихътин формаяр са къадар куьгъне хъанва, абурукай къвердавай тIмил менфят къачузва. Масдардинни и формайрин арада кар алай тафават ава: и формайрихъ инкарвилеин жуьре авач. И кьетIенвили абур существительнийриз генани мукъва ийизва.

Къхинра масдардикай ва адаз мукъва къуша формайрикай сад хъиз менфят къачуда. Мес: *Адан мурад клелна духтур хъун я. Адан мурад клелна духтур хъунухъ я. Гададиз кланзавайди мехъерик фин тир. Гададиз кланзавайди мехъерик финиф тир.*

САД ХЪИЗ МЕНФЯТ КЪАЧУЗВАЙ ГАФАР

Лезги чIала	Хиналугъ чIала	Лезги чIала	Хиналугъ чIала	Лезги чIала	Хиналугъ чIала
авадан	авадан	гена	гена	кабач	кабач
агъзур	азыр	генг	генг	кайвани	кайваны
акъул	акъыл	гирве	гирва	кач	кач
алават	хIалават	гунгачI	гунгач	курквачI	куркIаж
аси	хIаси	гургур	гургур	кушкучи	кушкучи
афар	алфар	гуьмбе	гуьмба	къадакъ	къадагъ
бажгаьат	баьджаьхIат	гъулгъула	гъулгъула	къажгъан	къажгъан
базламач	базламач	гъуцар	гъуцар	къайтагъ	къайтагъ
бижекI	бижег	далда	далда	къафун	къафын
булама	булама	даркал	даркал	къени	къини
булушка	былушка	дем	дем	къураба	къураба
валчагъ	валчагъ	дидар	дидар	къурум	къурум
варз	варз	диде	даьдаь	къурагъ	къурагъ
ваъ	ваъ	дугур	дугур	къушкьун	къушкьун
велед	веляьд	жалгъа	джалгъа	кIаз	кIаз
ви	ви	жида	джида	кIалуб	кIалыб
гада	гада	икрагъ	икрагъ	кIамаш	къамаш
газар	газар	икрам	икрам	кIан	кIан
гардан	гардан	ими	эми	кIеле	кIала
гебе	гаьбаь	иис	уьс	лак	лак

2017-йис чи халкъдин уьмуьрда

Исламиададин чемпионар

12-22-майдиз Бакуда киле фейи Исламиададин рейсавилин IV Къутъунар чIехи вакъиадиз элкьвена. И акъажунра Азербайжандин жегъилар 75 кьизил медалдиз, 50 гимиш ва 37 буьруьнж медалриз лайихлу хъана ва чи уьлкведи сад лагъай чка къуна.

Исламиадада лезги спортсменар иллаки тафаватлу хъана. Абурукай са шумуда - тхэквондодай олимпиядин, дуьньядин, Европадин, I Европадин Къутъунрин чемпион тир Радик Исаева, 100 метрдиз зверинай Нурлан Ибрагъимова, Азербайжандин хъагъай футболдин командадик квай Теллур Муталлимова кьизил медалар, чи машгъур дишегъли таэквондист, дуьньядин ва Европадин чемпион Фарида Азизовади гимиш медалъ, хкадарунар авур Зейнидин Билалова буьруьнж медалъ къачуна

ЧIехи сувар

Алай йисан 6-августдиз Туьркияда лезги халкъдин меденият ва адетар теблигъзавай Балыкесир шегъердин «Дагъустан» кIватIалди Кирне (цIийи тIвар Ортажа я) хуьре «Лезги гъед» тIвар гана киле тухвай суварин суракъар вириниз чIкана. КIватIалдиз регъбервал гузвай къегъал лезгийар Яшар Сабри Дуьндера ва Рамазан Кора арадал гъайи и мярекатда Бурса, Измир, Балыкесир шегъеррай, Туьркиядин лезги хуьрерай атай вишералди инсанри иштиракна.

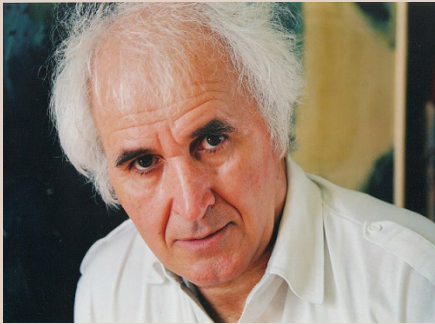
Суварин юкьуз «Lezgi Yildizi» («Лезги гъед») кьуьлерунин ансамблди тамашачийриз лезгийрин шумудни са кьуьл ийидай макъамар кьалурна. Эхирдай вирида лезги гамарин ярашух тир лезги гъетер алай халичайрин патав шикилар ягъана.

ЭПИТАФИЯ

ЧІЕХИ КАМАЛЭГЪЛИ ЧІ АРАДА АМАЧ

Алай йисан 18-декабрдиз ван хъайи залан хабарди чи риклер кьарсурна. Алай аямдин прикладной ва монументальный живописдин зурба сеняткарикай сад, вичин эсерриз гиссерин деринвал, фикиррин азадвал, философиядин фагьумар хас тир Дарвин Велибегов чавай кьакьатна. Чи чІеги камалэгъли, зурба ватанперес, кьени кьилихрин инсан гьахь дуньядиз рекье гьатна. «Самур» газетдин кІвалахдарриз и кьакьатунни иллаки кІевелай таъсирна. Вучиз лагьайтІа абуру газетдин чинриз чи художникдай шумудни са очеркар акъуднай, и зегьметдал рикІ алай, вичихь чІеги агалкьунар авай касдикай вири халкьдиз гегьеншдиз чирвилер ганай.

Дарвин Гьажибеган хва Велибегов 1941-йисан 12-январдиз Дагьустандин Ахцегь райондин Чепер хуьре дидедиз хьана. 10 йисуз ина, 3 йисуз Новочеркаскада, 10 йисуз Грозныйда, 10 йисуз Ленинградда, 4 йисуз Магьачкьаладаяшмишхъайисеняткарди В.Мухинадин тІварунихь галай вини дережадин мектеб (гилан академия) акьалтІарна. 1976-йисуз Дагьустандин ва СССР-дин Художникрин Союзрик экечІай ам гьа йисуз Бакудиз куьч хьанай ва 1980-йисалай Азербайжандин

Художникрин Союздик квай.

Вичин эсерар Азербайжандин, Россиядин, Украинадин, АСШ-дин, Туркиядин, Германиядин, Франциядин, Австриядин, Израилдин, Норвегиядин, Япониядин, Италиядин, Англиядин, Польшадин, Словениядин ва маса уьлквейрин музейра тунвай, гьакІни чара-чара ксари чпин коллекцийра хуьзвай Дарвин 1000-далай гзаф эсеррин автор я. Адан «Лацу дурнаяр» монументальный гуьмбетди 1984-йисуз Дагьустан Республикадин гьукуматди кьиле тухвай конкурсда сад лагьай чка кьуна. 1989-йисуз виридуьньядин ктабрин ярмаркада сад лагьай чка кьур «Азербайжандин Яру ктаб»да Д.Велибегова чІугунвай 150 шикил гьатнава.

Адан пейзажрай Азербайжандинни Дагьустандин цуькверив диганвай яйлахар, кьилел жив алай дагьлар,

кьакьан чарчарар чиниз хуьреда.

Эхиримжи йисара Дарвина лингвистди хьизлезги чІалан месэлайрин винелни кІвалахнай. Адан илимдин макьалаяр мукьвал-мукьвал газетринни журналдин чинриз акъатнай. Лезги чІал дуньядин дегь чІаларикай тирди субутун патал чи камалэгълиди Кьафкьаздин расадин халкьарин чІаларин чирвилерин сиягь туькьурнай. И кардиз ада зурба зегьметар, вичин уьмуьрдин са шумуд йис серф авунай. Ина 1700 халкьдин тІварар гьатнава.

Дарвинакай Азербайжандин ва Гуржистандин телевиденийри кьилди фильмар чІугунвай. Ам «Кьафкьаз-Греция. Медениятрин умумивал» ва «Кьафкьаз-Скандинавия. Медениятрин умумивал» ктабрин автор я.

Дарвин Велибегов лугьуз тежедай хьтин заха инсан тир. Вичин эсерар коллекционерри багьа кьиметдай кьачузвай и касди чи халкьдин интеллигенциядин векилриз абур рикІин сидкьидай багьишдай. Вичиз Аллагьди чІеги алакьунар хьиз умунвал, саявални ганвай, вичин халкьдал кьару тир, датІана адал дамахдай и инсандин экуь кьамат ам чидайбурун риклера гьамишалух яз амукьда. Аллагьди рагьмет авурай!

“САМУР” газетдин коллектив

ГАФАЛАГ

Бати	– фагьум авачир
БатІ	– чІурун кьаз
БатІа	– гьвечи гурцІул
Бицил	– чугундин кьажгьан
Бурдукь	– дакІурвал квай
Гиргьав	– цуьк
Гурт	– жерге
Гуьгьуьгь	– маналувал
ДандакІ	– тум куьруь
Дунп ягьун	– туьгьмет авун
Жилавар	– жабры
Лакьа	– балугьдин са жуьре
Лелеш	– чинал тариф ийидайди
Ригай	– карий
Тепкеш	– кьат
ТІапІас	– горлица
ТІвакІ	– рюмка
Хурдул	– акахъай затІ
Хурух	– кьужах
ЦІумачІ	– таран бебелук
Чандар	– лацу кьавах
Чуквар	– кьундах
Шиле	– кьумаш (парча)
Шаламкьал	– акьулдиз заиф
Шимехъан	– гзаф шим квай чка
ШуькІвец	– кьелечІ якларин инсан

КЪУБА АВАДАН ЖЕЗВА

Чи республикадин виридалайни иер районрикай тир Къуба йис-сандивай авадан жезва. Инин зегьметдал рикІ алай инсанри хайи райондин абадвилер патал вири жуьредин алахъунар ийизва. Гьа и кар себеб яз Къуба вилик физва, ада гекъигиз тежер хьтин иервилерихь язвава. Ина агьалийрин гьалар хьсанарун патал герек тир кьулайвилер арадал гьизва.

Алай йисан 7-декабрдиз кьиле фейи вакъияяр лагьайтІа, кьубавияр патал сувариз элкьвена. Гьа юкьуз Азербайжан Республикадин Президент Илгьам Алиева ва сад лагьай ханум Мегьрибан Алиевади цІийи карханаяр кардик кутадай мярекатра иштиракна.

Кардик кутуна

ЦІийи йисан вилик гьукуматдин патай кьубавийриз кьалурай кьай-гьударвилин чешнейрикай сад ина «ASAN həyat» комплекс кардик кутун хьана. И карханади Къубадин ва кьунши КцІар, Хачмаз ва Шабран районрин 500 агъзур кьван агьалийриз кьуллугьда. Ина 170 кІвалахдай чкаяр арадал гьанва. Гьа са вахтунда 45 кьван гуьгьуьллуяр и кардиз желб

авунва. Карханада агьалийриз 32 жуьредин кьуллугьар ийида.

Комплекс 4 гьавадин идарадин дараматдикай ва 6 тІуьнар-хьунардай кІвалерикай ибарат я. Ина «ASAN» ва «ABAD» меркезар ва «ABAD» мектеб арадал гьанва. Къубадин «ASAN xidmət» меркез Президентди кардик кутуна.

«ABAD» мектебда халичачивилин, харусенятдин ва теориядин курсар тешкилнава. Виликай кьвезмай йисуз ина хизанрин майишатар патал бизнесдин, маркетингдин, бухгалтериядин рекъайни курсар арадал гьида.

Гамарин кархана

Къубадин гамар дегь чІаварилай вирилиз сейли я. РагьэкьечІдай патан уьлквейрин, Урусатдин, Европададин савдагарри Къубадин халичаяр рикІ алаз кьачудай. Исятда районда гамар храдай са шумуд кархана ава. Абурун сиягьдиз мад са кархана – «Azərxalça» ASC-дин филиални алава хьхьанва.

ЦІийи филиал кардик кутадай мярекатдал Азербайжан Республикадин Президент Илгьам Алиева лагьайвал, Къуба гьамиша халичачивилин меркезрикай сад хьанвайди я. Ина и сенят гзаф вилик фенва. ЦІийи филиалди кьубавийриз мадни чІеги агалкьунар

кьазанмишдай мумкинвал гуда.

Филиалда гамар хразвай 150 дигегьлиди ва 12 идарадин кьуллугьчиди кІвалахда. Ина шикилар чІугвайда ва сагьламвал хуьдай кІвалер, гьамбархана, хуьрекхана, гамар маса гудай зални кардик кутунва. 43 гамар храдай тарарал Къуба, КцІар, Хачмаз ва Сиязан районрин хуьрериз талукь тарихдин ва са куьнивни гекъигиз тежедай хьтин чкадин гиширрин гамар храда.

ТІаратІдин музей

Алай йисан мартдилай гатІунна эцигай музейдин дарамат вижевайди хьанва. Ина чІеги зал, идара ва куьмекчи кІвалер ава. Зал 6 хилекай туькьурнава. Ина Азербайжандин ханлухрин девирриз талукь картаяр, абурун тІаратІар, юкьван виш йисарин женгчияр кьалурдай манекенар, XIX виш йисарин Азербайжандин шегьеррин гербер, дегь чІавара акьуднавай ракъун ва кагьаздин пулар кьалурзава.

Музейда гьакІни Азербайжандин Халкьдин Жуьмгьуриятдиз талукь документар, Азербайжандин СС-СР-дин чІавуз ва аслу тушир аямда кьабулнавай конституцияяр, гербер, тІаратІар, почтадин маркаяр, орден ва медаларни кІватІнава. И кархана Къубадин ТІаратІдин Майданда кардик кутунва. Кьил акьуддай ксари лугьузвайвал, музейди агьалияр ватанперсвилин рубьгда тербия авунин карда чІеги тир роль кьугьвада.

Гуьлхар Гуьлиева

Turistləri sürprizlər gözləyir

2017-ci ilin son, yeni ilin isə ilk günlərini Qusarda keçirmək üçün müraciət edən yerli və əcnəbi turistlərin sayı kifayət qədər çoxdur. Qarşıdan gələn bayramlar ərəfəsində rayondakı otel və istirahət mərkəzlərindəki yerlərin 90 faizi əvvəlcədən sifariş olunub. Əcnəbi turistlərin müraciətləri arasında ərəb ölkələrindən, Rusiya, Türkiyə və İrandan olanlar çoxluq təşkil edir. Bununla əlaqədar istirahət mərkəzlərində qonaqlara ənənəvi milli mətbəxlə yanaşı, xarici ölkə yeməkləri də təqdim olunacaq.

Qarşıdan gələn bayramlarla əlaqədar istirahət mərkəzləri tərəfindən qonaqlar üçün müxtəlif turizm paketləri hazırlanıb. Rayondakı mədəniyyət ocaqları da bayram günlərində qonaqları yüksək səviyyədə qarşılamağa hazırlaşır.

Bayram günlərində Qusar Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi də gücləndirilmiş iş rejimində çalışacaq. «Şahdağ» Turizm Mərkəzinə və digər istirahət obyektlərinə üz tutan əcnəbi qonaqlar rayonun əsrarəngiz təbiəti ilə yanaşı, tarixinə də maraq göstərirlər.

САМУР

Baş redaktor
Sədaqət KƏRİMOVA

Redaksiyamızın ünvanı: AZ 1073
Bakı, Mətbuat prospekti,
“Azərbaycan” nəşriyyatı,
3-cü mərtəbə, 101-ci otaq.
www.samurpress.net
www.sedagetkerimova.com
e-mail:sedagetkerimova@gmail.com

Hesab nömrəsi:
26233080000
“Kapital bank”ın 1 saylı
Yasamal filialı
kod 200037
VÖEN 130024708

Qəzet Azərbaycan
Respublikasının Mətbuat
və İnformasiya Nazirliyində
qeydə alınıb.

Qeydiyyat nömrəsi - 78

İndeks: 5581
Sifariş: 3808
Tiraj: 2000
Tel:(012)432-92-17

“Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunmuşdur